BIBLIA ŞI REFORMA 500+

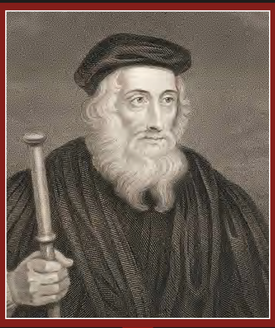

John Wycliffe
foto: graven-ima ge.co.uk

MIŞCĂRI DE REFORMĂ ÎN BISERICA MEDIEVALĂ

În Biserica creştină apuseană s-a simţit de timpuriu neconcordanţa dintre puterea politică şi economică a Bisericii şi normele de austeritate pe care le cerea Sfânta Scriptură. Reîntoarcerea la simplitate a fost idealul mai multor mişcări reformatoare, dintre care unele au fost drastic respinse şi declarate erezii. Altele au reuşit să se integreze în canoanele bisericeşti, fiind astfel încorporate în Biserica oficială, sub forma diferitelor ordine monahale. Cel mai cunoscut exemplu în acest sens este cel al mişcării lui Francisc de Assisi, care propovăduia sărăcia, din această mişcare rezultând Ordinul Franciscan. La rândul său, teologul englez John Wycliffe (1320 – 1384) s-a pronunţat împotriva abuzurilor şi a puterii papale şi a tradus Biblia în limba engleză. Biserica l-a declarat eretic doar după câteva decenii de la moartea sa. Mult mai tragică a fost soarta urmaşului său, cehul Jan Hus (1369–1415), care pentru credinţa sa a suferit martiriul, fiind ars pe rug la Konstanz.

Înălţarea Sfântului Francisc
foto: wikipedia

VULGATA

Biblia în limba latină folosită de Biserica medievală se leagă de numele lui Sophronius Eusebius Hieronymus (Sfântul Ieronim), cel care, la începutul secolului al V-lea, a revizuit şi a compilat aşa-numitele texte *Vetus Latina*. Textul acesta a ajuns să fie unanim acceptat şi folosit doar spre sfârşitul secolului al IX-lea, primind numele de *Vulgata* (adică „răspândit", în traducere românească). Teologii reformatori au considerat Vulgata ca fiind o traducere defectuoasă, însă Sinodul de la Trident (1545 – 1563) a fost de acord cu utilizarea ei în continuare.

Dürer – Sfântul Ieronim, traducătorul Bibliei
foto: wikipedia

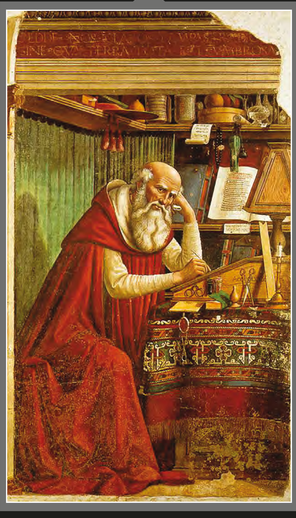

BIBLIA ŞI UMANISMUL CA MIŞCARE SPIRITUALĂ

În epoca renascentistă şi umanistă apărută în Italia după anii 1350 (cunoscută epoca *trecento şi quatrocento, nota trad.*) s-au redescoperit clasicii Antichităţii şi s-a început colectarea, iar mai apoi editarea textelor acestora. Limba greacă a revenit în prim-plan. În acea perioadă ea fusese cunoscută doar de foarte puţini cărturari vest-europeni. Acest proces s-a intensificat şi datorită expansiunii Imperiului Otoman, care subjugase toată Grecia, iar în anul 1453 cucerise Constantinopolul, fapt ce a provocat emigrarea multor cărturari şi teologi greci. Emigrând în Europa de Vest, ei au adus multe codice greceşti. Mulţi cărturari şi teologi greci şi-au câştigat existenţa din predarea acestora. Astfel s-a ajuns ca limba şi literatura greacă să fie materii de studiu în şcolile şi universităţile umaniste nou-fondate.

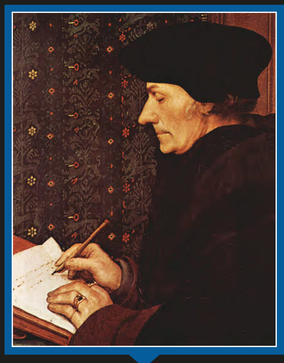

Erasmus (Holbein)
foto: wikipedia

MODA LIMBII GRECEŞTI, INVENŢIA CRITICII TEXTUALE, NOUL TESTAMENT GREC-LATIN AL LUI ERASMUS DIN ROTTERDAM

Editând operele clasicilor antici, savanţii umanişti şi-au dat seama că textul multor manuscrise care relatau aceleaşi evenimente difereau unele de altele, conţinând şi multe greşeli de transcriere. A apărut astfel necesitatea găsirii unei metode prin care aceste greşeli să fie corectate. Aceasta a dus la apariţia criticii textuale. Până la începutul secolului al XVI-lea s-a ajuns la concluzia că şi Biblia era de fapt tot o compilare a mai multor manuscrise, astfel încât şi textul ei trebuia analizat prin metoda criticii textuale. Greşelile Vulgatei puteau fi corectate numai dacă ea era confruntată cu textele originale ebraice, respectiv greceşti. Pasul decisiv în acest sens a fost făcut de renumitul umanist şi om de ştiinţă Erasmus din Rotterdam (1466 – 1536), care, în anul 1516, a publicat Noul Testament în limba greacă, împreună cu traducerea latină făcută de el. Urmând exemplul său – încă înainte de răspândirea Reformei, au apărut traduceri ale Bibliei şi în unele limbi naţionale.

Constantinopolul medieval
foto: beloit.edu

SOCIETATEA BIBLICĂ INTERCONFESIONALĂ DIN ROMANIA
SBIR

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

Împăratul Carol al V-lea (Tiziano)
foto: wikipedia

LUMEA ÎN SCHIMBARE

La începutul secolului al XVI-lea, critica din interiorul şi exteriorul Bisericii se conturează într-o lume aflată în plină schimbare. Apariţia tiparniţei în anul 1450 a adus omenirii un mare dar – posibilitatea transmiterii rapide a noilor idealuri şi gândiri umane. În acest sens se organizează de două ori pe an târgurile de carte la Frankfurt, Leipzig şi Lyon, care au o contribuţie semnificativă. Pe de altă parte, datorită descoperirilor geografice, lumea s-a extins şi viaţa economică a Europei s-a schimbat, centrul de greutate al acesteia mutându-se de la Marea Mediterană pe ţărmurile Oceanului Atlantic. În urma acestor schimbări, în Europa Apuseană s-a întărit burghezia, iar ţărănimea a devenit foarte săracă. Sub domnia împăratului Carol al V-lea s-a născut un imperiu mondial fără precedent, care a însumat şi coloniile spaniole ale celor două Americi. În acelaşi timp, Imperiul Germano-Roman a decăzut şi s-a destrămat treptat, înlesnind autonomia principatelor astfel apărute.

Friedrich cel Înţelept, principele elector al Saxoniei (Durer)
foto: wikipedia

Portretul călugărului Luther (Tiziano)
foto: wikipedia

APARIŢIA PE SCENĂ A LUI MARTIN LUTHER

Cauza directă a Reformei a fost provocată de împrejurările în care a fost construită Catedrala „Sfântul Petru", din Roma. Această construcţie a durat multe decenii şi a necesitat sume uriaşe de bani. În scopul finanţării lucrărilor, în anul 1515 papa Leon al X-lea a decretat vânzarea aşa-numitelor indulgenţe (iertarea păcatelor cumpărată cu bani - n.tr.). Împotriva acestui decret şi a abuzurilor rezultate a reacţionat Martin Luther, călugăr al ordinului Augustin şi profesor de teologie în acea vreme la Universitatea din Wittenberg.

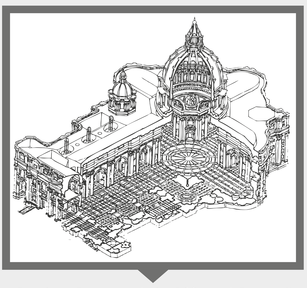

Schiţa Catedralei „Sfântul Petru"
foto: eptort.bme.hu

Wittenberg era la vremea aceea un orăşel în principatul Saxoniei, partea de răsărit a Germaniei. Oraşul a fost conceput să fie capitala Saxoniei, unde principele Friedrich cel Înţelept a reuşit în anul 1502 să înfiinţeze o universitate. Principele a încurajat şi dezvoltarea artelor, reuşind să-l cheme la curtea sa pe renumitul pictor Lucas Cranach. În pofida faptului că a fost un mare colecţionar de moaşte, el a devenit un necondiţionat sprijinitor al Reformei, respectiv al lui Luther.

Călugărul Tetzel, vânzătorul de indulgenţe (Wagner)
foto: wikipedia

SITUAŢIA BISERICII

La începutul secolului al XVI-lea, situaţia Bisericii Apusene era critică. De multă vreme erau aceleaşi probleme: regula celibatului preoţilor nu era respectată, Biserica a devenit posesoarea unor averi exorbitante, ocuparea funcţiilor în Biserică a devenit obiectul simoniei, monahatul era în criză, iar posibilitatea mântuirii se oferea contra cost, prin indulgenţe. La crearea acestei situaţii critice au contribuit în foarte mare măsură aşa-numiţii „papi renascentişti", care aveau concubine, bastarzi şi ambiţii politice de exercitare a puterii. Metoda de rezolvare a crizei a început să nu mai funcţioneze corespunzător, favorizând astfel Reforma.

Papa Leon al X-lea (Rubens)
foto: wikipedia

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

31 OCTOMBRIE 1517. CELE 95 DE TEZE ALE LUI LUTHER ÎMPOTRIVA INDULGENȚELOR

În luna octombrie a anului 1517, Luther a formulat în limba latină 95 de teze în care a condamnat vânzarea indulgenţelor. La data de 31 a lunii octombrie, el a înaintat cele 95 de teze ierarhilor Bisericii. În acelaşi timp, tezele s-au răspândit în doar câteva săptămâni, împotriva voinţei lui Martin Luther. Acestea au fost traduse în limba germană şi tipărite, ajungând să fie citite de marea majoritate a intelectualilor Bisericii. În jurul anului morţii lui Luther s-a răspândit ideea conform căreia Luther ar fi afişat cele 95 de teze ale sale pe poarta bisericii din Wittenberg. Nu a existat însă nici un martor ocular care să fi întărit această presupunere şi nici n-au avut loc dezbateri teologice în acest sens. Posteritatea a dorit să vadă în Luther revoluţionarul cu „ciocanul în mână", el însă s-a gândit doar la o reformă strict în sânul Bisericii, şi nici de departe n-a avut intenţia să se rupă de Biserica medievală. În toiul evenimentelor însă, a fost nevoit să se ataşeze din ce în ce mai puternic de ideile sale, iar acest lucru, în contextul întâmplărilor istorice, a dus inevitabil la împlinirea Reformei şi la apariţia Bisericii Protestante.

Luther afişând cele 95 de teze pe uşa bisericii din Wittenberg

foto: cultiris.com

APARIȚIA LUI MARTIN LUTHER PE SCENA ISTORIEI

„Tezele lui Luther (...) au fost interpretate unanim că, în sfârşit, a apărut un simplu monah care a pronunţat cu voce tare ceea ce trebuia spus. N-are relevanţă faptul că Luther a fost greşit înţeles sau că unii ar fi văzut un „program" în tezele lui. Tocmai caracterul general şi variat al tezelor lui Luther a asigurat influenţa acestora. Dar incontestabil este şi acel simţământ că autorul lor a fost animat de o mare putere şi îndârjire, curaj şi convingere."

Richard Friedental,
Epoca şi viaţa lui Luther

„Când bănuţul în cutia milei pică, al tău suflet în rai se ridică."

Cu această poezioară, călugărul Johann Tetzel îndemna credincioşii să cumpere indulgenţe.

„Nu uita, frate, că toate acestea în numele lui Iisus Hristos le-ai început..."

Von Staupitz, starețul mănăstirii augustine unde Luther era călugăr

„Luther a fost profund interesat de problematica existenţei lui Dumnezeu. Aceasta i-a fost năzuinţa şi acest lucru l-a preocupat toată viaţa: «Cum Îl pot găsi pe Dumnezeul cel milostiv?» Această întrebare i-a pătruns inima şi pe această căutare şi-a fundamentat cercetările teologice şi căutările interioare. Pentru el, teologia n-a fost doar o problemă ştiinţifică, el a vrut să se regăsească în ea. L-a căutat pe Dumnezeu şi-a purtat toate luptele până la capăt pentru acest Dumnezeu."

Papa Benedict al XVI-lea

Uşa bisericii din Wittenberg în zilele noastre

foto: ronsanchez.files.wordpress.com

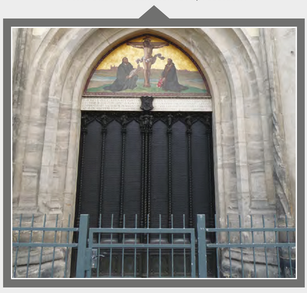

Melanchthon la vârsta de 30 de ani
(Lucas Cranach cel Bătrân)

foto: wikipedia

MELANCHTHON, SPRIJINUL LUI LUTHER

În anul 1518, copilul minune de 21 de ani Philipp Melanchthon a venit ca profesor la universitatea din Wittenberg. Acest om de ştiinţă scund, slăbănog şi urâţel la faţă, dar cu un temperament blând, a fost un profesor eminent, predând mai ales limbile clasice (printre care şi greaca) şi materiile umaniste. S-a potrivit de minune cu Luther, care a fost un om robust şi impulsiv, care a scris şi a predat mai ales în limba germană, fiind ocupat cu traducerea Bibliei. Melanchthon, fiind un om paşnic, a vrut să împace curentele reformatoare, predând şi scriindu-şi operele mai ales în latină. Datorită activităţii celor doi, Universitatea din Wittenberg a devenit în scurtă vreme un centru universitar de frunte în Europa, fiind asaltat de un număr mare de studenţi din mai toate ţările Europei.

Luther arzând bula papală *Exurge Domini*, împreună cu cărţile canonice

foto: cultiris.com

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

Ediţia din 1545 a Bibliei traduse de Luther
foto: library.dts.edu

LUTHER ŞI BIBLIA

Luther a dat o importanţă majoră citirii Bibliei în limba maternă, precum şi interpretărilor corecte ale acesteia, deoarece Biblia a devenit etalonul la care Biserica trebuia să se întoarcă, prin Reformă. Acest deziderat însă necesita traduceri noi, corecte şi precise. Pentru realizarea acestora, s-au folosit atât texte originale ebraice şi greceşti, cât şi rezultatele ştiinţifice ale umanismului.

Pe drumul de întoarcere de la Dieta din Worms (1521), principele Friedrich cel Înţelept îl „răpeşte" şi îl ascunde pe Luther în cetatea Wartburg. În această perioadă de „captivitate", reformatorul îşi lasă barbă şi foloseşte pseudonimul Junker Jörg. Aici începe traducerea Noului Testament, care este editat de două ori consecutiv în anul 1522.

După terminarea traducerii Noului Testament, Luther începe şi traducerea Vechiului Testament, la care cere însă şi ajutorul colegilor săi, printre care: Melanchthon, Caspar Cruciger şi Johannes Bugenhagen. Cărţile traduse au apărut şi separat, iar Biblia completă a apărut în anul 1534. Ultima ediţie revizuită a Bibliei în limba germană a ieşit de sub tipografia din Wittenberg a lui Hans Lufft chiar cu puţin timp înainte de moartea lui Luther. Această Biblie avea pe foaia de titlu gravura executată de Lucas Cranach cel Bătrân.

ŞTIAŢI CĂ?

Martin Luther a spus odată că, până la vârsta de 20 de ani, nici măcar n-a văzut o Biblie. Iar în următorii 20 de ani nu numai că a cunoscut Biblia, dar a şi tradus-o: din ebraică – Vechiul Testament, din greacă – Noul Testament.

INFLUENŢA LUI LUTHER ASUPRA TRADUCERILOR BIBLIEI ÎN LIMBILE NAŢIONALE

Traducerea Bibliei de către Luther a dat un imbold şi traducerilor în alte limbi naţionale. Biblia în limba flamandă (olandeză) a apărut în anul 1526, fiind editată de Jakob van Liesveldt. În Danemarca, în timpul regelui Cristian I şi la îndemnul acestuia a apărut traducerea daneză în anul 1550. Suedezii au editat prima lor traducere completă în anul 1541.

Foaia de titlu a Bibliei poloneze de la Brest, 1563
foto: bibliepolskie.pl

Foaia de titlu a Bibliei cehe de la Kralice, 1596
foto: ceskybratr.cz

Şi în Europa Centrală au apărut pe rând traduceri ale Sfintei Scripturi. În anul 1551 a apărut prima traducere poloneză a Noului Testament, iar în 1563 întreaga Biblie. Slovenul Primoz Turbar a editat în trei serii Noul Testament: prima în 1557, a doua în 1560, iar a treia în 1577. Biblia tradusă de Fraţii Moravi a apărut în mai multe serii: Noul Testament în anul 1564, apoi între anii 1579 şi 1593 în localitatea Kralice nad Oslavou, în şase volume, întreaga Biblie. Înainte de începutul Contrareformei, aceştia au reuşit să tipărească alte trei ediţii, de data aceasta într-un singur volum. Între anii 1562 şi 1563 a apărut Noul Testament în limba sârbo-croată, şi, dat fiind alfabetul diferit, a fost editat separat şi în limba slavonă veche şi cu litere chirilice.

Johannes Bugenhagen
foto: cultiris.com

CÂTEVA GÂNDURI ALE LUI LUTHER DESPRE TRADUCEREA BIBLIEI

„Pot declara cu sufletul împăcat că am lucrat cu cea mai mare sârguinţă şi fidelitate, neavând niciun gând viclean, căci n-am cerut sau primit niciun ban pentru ea şi nici câştig n-am avut după ea. Prea bine ştie Dumnezeu, Domnul meu, că nu am căutat nici faimă, ci am servit pe bunii creştini spre slava Lui, spre slava Celui ce stă pe tronul ceresc, spre slava Celui care în fiecare ceas al zilei mă împresoară cu atât de mult bine, încât pentru acest bine ar fi trebuit să fac de o mie de ori mai mult, cu o îndârjire de o mie de ori mai mare, şi tot n-aş fi fost îndreptăţit să trăiesc sau să am ochi sănătoşi nici măcar pentru un ceas."

Martin Luther, *Scrisoare deschisă despre traducere* (1540).

Camera de lucru a lui Luther în castelul Wartburg
foto: s2.germany.travel

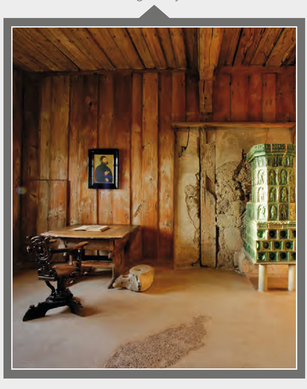

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

REFORMA ÎN ELVEŢIA – ZÜRICH

Datorită unei puternice burghezii din cantoanele sale, Elveţia a devenit un centru important al Reformei. Primul personaj important al Reformei de aici a fost Ulrich Zwingli (1484 – 1531), cel care în anii 1520 a reformat oraşul Zürich. El a înlăturat din clădirile bisericilor icoanele şi statuile, în locul mesei latine a introdus slujba religioasă în limba germană, iar în locul jertfei liturgice a introdus comuniunea sub două simboluri: pâinea şi vinul.

Portretul lui Ulrich Zwingli
foto: wikipedia

Spre sfârşitul vieţii, Ulrich Zwingli l-a contrazis şi pe Luther, socotind că Iisus nu este prezent în mod real în comuniune, aceasta fiind mai cu seamă o comuniune spirituală cu Dumnezeu. Divergenţele n-au fost soluţionate nici cu ocazia disputei de la Marburg, din anul 1529. Paralel cu divergenţele religioase s-a format şcoala de la Zürich şi s-a născut Biblia de la Zürich, la traducerea căreia, pe lângă Zwingli, a luat parte şi un alt preot din Zürich, anume Leo Jud. Până în anul 1531 s-a finalizat traducerea completă a Bibliei. Traducerea a fost continuu corectată şi revizuită în anii următori, ultima actualizare fiind făcută în anul 2007. Reforma elveţiană a fost continuată de Heinrich Bullinger (1504 – 1575), care a formulat în consens cu reformatorii din Geneva (Calvin şi Farell – n.tr.) *Confessio Helvetica Posterior* (1566), care a devenit documentul de bază al Bisericii Reformate.

Portretul lui Jean Calvin
foto: cultiris.com

GENEVA ŞI CALVIN

Oraşul Geneva, de limbă franceză (spre deosebire de Zürich-ul de limbă germană), iniţial n-a aparţinut Confederaţiei Elveţiene şi doar spre sfârşitul secolului al XVI-lea a devenit oraş-stat independent. A fost puternic influenţat de Reforma din Franţa, astfel că mulţi dintre preoţi, printre care şi Jean Calvin (1509 – 1564) au venit aici. Calvin a introdus în Geneva o disciplină ecleziastică severă, dezvoltând continuu opera sa de bază, cunoscută ca *Institutio*, a cărei ediţie finalizată a apărut în anul 1559. El a fondat academia din Geneva, care a format preoţi mai ales pentru Franţa, care în acea vreme se confrunta cu puternice divergenţe religioase. Concepţia lui teologică diferea într-o oarecare măsură de a celor din Zürich: el considera că Iisus este cu adevărat prezent şi unit cu participanţii la comuniune (împărtăşanie), dar acest lucru se întâmplă numai spiritual, prin prezenţa Duhului Sfânt. În pofida acestor divergenţe, Calvin a ajuns la compromis cu Bullinger, realizându-se astfel uniunea teologică reformată. Comentariile sale biblice (împreună cu operele altor teologi elveţieni) au contribuit decisiv la formarea gândirii teologice reformate. A pus mare accent pe cântarea psalmilor (cu toate că a permis cântarea lor în incinta bisericilor pe o singură voce). Psaltirea întocmită de el a apărut la Geneva în anul 1562 şi a fost tradusă şi folosită în aproape toate ţările unde exista Biserică Reformată. (În limba maghiară a fost tradusă de Albert Szenczi Molnár în anul 1602.)

BISERICA REFORMATĂ - BIBLIILE REFORMATE.

Până la mijlocul secolului al XVI-lea, separarea celor două curente ale Reformei se finalizase deja: s-au format bisericile evanghelice şi cele reformate. Atelierele Bisericii Reformate au fost academiile din Elveţia (la Zürich, Geneva, respectiv Berna), din anul 1560 alăturându-se acestora Universitatea din Heidelberg, iar apoi, în anii 1570, Universitatea din Basel. În aceste centre un rol decisiv l-au jucat ştiinţele biblice, întoarcerea la textele în limbile originale ale Bibliei. Pe baza acestora s-au realizat traduceri noi şi mai performante în limbile naţionale. Această menire au avut-o şi traducerile în limba latină, căci în acea perioadă latina a fost limba ştiinţifică şi academică. În anul 1557, Robert Estienne (1499/1503 – 1559) a editat la Geneva traducerea latină a Bibliei realizate de el, în care pentru prima dată a apărut structurarea pe versete a textului biblic, metodă folosită până în zilele noastre. Ediţia nouă a Noului Testament grecesc a fost realizată de urmaşul lui Jean Calvin, Théodore de Béze, care a realizat în acelaşi timp şi o traducere latină a aceluiaşi Nou Testament.

Foaia de titlu a Bibliei de la Zürich, 1531
foto: wikipedia

Şi în celălat mare centru al teologiei reformate, la Heidelberg, a fost editată o traducere în latină a Bibliei, a cărei realizare se leagă de numele lui Immanuel Tremellius şi al ginerelui acestuia, Franciscus Junius. Immanuel Tremellius a fost un evreu convertit la creştinism şi a trăit între anii 1510 şi 1580. Cei doi au realizat traducerea Vechiului Testament din ebraică, la care au adăugat traducerea latină a Noului Testament al lui Théodore de Béze (1579). Aceste texte au jucat un rol decisiv şi în realizarea traducerilor Bibliei în limba maghiară.

Vedere de epocă a oraşului Zürich
foto: wikipedia

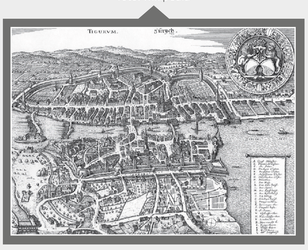

Vedere de epocă a oraşului Geneva
foto: maphouse.co.uk

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

INFLUENŢA REFORMEI ASUPRA ROMÂNILOR DIN ARDEAL

În epoca medievală, majoritatea românilor din Ardeal aparţineau de Biserica Ortodoxă, care nu avea încă o structură bine închegată, nici instituţii de învăţământ pentru formarea intelectualilor clericali. Corifeii reformei bisericeşti din Apus au văzut în ortodoxie un partener pentru implementarea aspiraţiilor Reformei.

Pe la mijlocul secolului al XVI-lea în Sibiu şi Braşov – pe lângă tiparniţele cu caractere latine – au apărut imprimeriile cu caractere chirilice. De sub plăcile lor au ieşit atât tratate protestante, cât şi cărţi liturgice specifice cultului răsăritean, majoritatea fiind în limba română. Diaconul Coresi, crescut în umbra marelui reformator german Johannes Honterus, este întemeietorul limbii liturgice române.
În 1566, principele Transilvaniei Ioan Sigismund a întemeiat o episcopie (superintendenţă) protestantă română, în fruntea căreia l-a numit pe George din Sângeorz, succesorii săi fiind Pavel şi Mihail din Turdaşi. De această structură bisericească se leagă prima traducere a textului biblic în limba română, anume Palia de la Orăştie, apărută în 1582 cu sprijinul financiar al castelanului Devei, Ferenc Geszti, de confesiune reformată.

Palia de la Orăştie

În secolul al XVII-lea, tronul Principatului Transilvaniei a fost ocupat de domnitori de confesiune reformată. Ei s-au străduit să implementeze Reforma şi în rândul românilor din principat. Cu sprijinul lor, s-a închegat structura Episcopiei Ortodoxe cu sediul la Alba Iulia. Începând cu acest secol, vorbim de două forme de manifestare a fenomenului numit „reforma bisericească a românilor”.

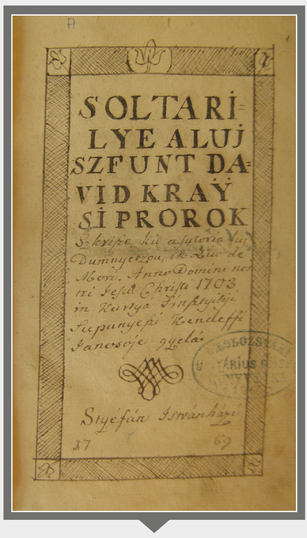

Istvanhazi

Majoritatea populaţiei de etnie română a rămas sub păstorirea vlădicăi de Alba şi a trăit credinţa în cadrul parohiilor ortodoxe, rânduiala slujbelor rămânând neschimbată. În acelaşi timp, valorile Reformei au influenţat puternic viaţa acestor comunităţi. Cea mai importantă reformă a fost adoptarea - încă de la mijlocul secolului al XVII-lea - a liturghiei în limba română, în defavoarea celei slavone. (În comunităţile ortodoxe din Moldova şi Ţara Românească, această trecere s-a făcut abia la sfârşitul secolului al XVIII-lea.) În Biserica Ortodoxă au fost create foruri decizionale democratice. Marele Sobor, alcătuit din totalitatea preoţilor, devine organul suprem de conducere al Bisericii. La aceste reforme au contribuit esenţial cărţile liturgice în limba română tipărite cu sprijinul principilor transilvăneni. (De ex. Noul Testament de la Bălgrad – 1648.) O personalitate marcantă a acestei tendinţe reformatoare a fost preotul Ioan Zoba de la Vinţ.

O altă bază a curentului reformator a constituit-o nobilimea, respectiv locuitorii târgurilor din regiunea Caransebeşului şi ale comitatului Hunedoarei. Ei au trecut la credinţa reformată şi s-au integrat în comunităţile reformate maghiare din localitate, acestea devenind bilingve ori preponderent româneşti. Au activat sub păstorirea episcopului Bisericii Reformate, slujbele ţinându-se în ritul cultului reformat, dar în limba română. În acest mediu au fost traduşi în limba română Psalmii lui Albert Szenci Molnár. Urma acestor comunităţi calvine de etnie română se pierde la sfârşitul secolului al XVIII-lea.

Evangheliar Coresi

Noul Testament de la Bălgrad

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

PREDECESOARELE BIBLIEI ROMÂNEŞTI

FRAGMENTE BIBLICE ÎN GRAI ROMÂNESC

În anul 1561, diaconul ortodox Coresi a tipărit Tetraevanghelul (Cele patru evanghelii), cu dedicaţia: „Să fie popilor rumâneşti să înţeleagă să înveţe rumânii cine-s creştinii.” Coresi, dâmboviţean de origine, publica la Braşov, unde avea libertatea şi îndemnul primarului de a tipări în limba română.

Unii specialişti consideră că Tetraevanghelul a apărut din iniţiativa propagatorilor Reformei, folosind manuscrise husite din Maramureş, un teritoriu marcat de idei reformate.

După nouă ani a apărut şi Psaltirea, cu explicaţia: „Deacă văzdui că mai toate limbile au cuventul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi, românii, n-avămu, [...] începutu-se-au a se scrie aceste sfente Psaltiri.”

Statuia diaconului Coresi din Braşov
foto: wikipedia

NOUL TESTAMENT DE LA BĂLGRAD (ALBA IULIA, 1648)

Prima traducere completă a Noului Testament în limba română a fost tipărită de mitropolitul ortodox Simion Ştefan, la porunca şi pe cheltuiala lui Gheorghe Rákóczi, craiul Ardealului, recunoscut de istoricul Nicolae Iorga ca „vlădică de lege calvină”.

Traducerea s-a făcut relativ târziu, la peste un secol după publicarea Noului Testament în celelalte limbi europene, şi a văzut lumina tiparului într-un spaţiu românesc unde influenţa apuseană a fost mai puternică – Transilvania. Contextul mai larg în care a fost tipărită această primă traducere în românește îl reprezintă ascensiunea calvinismului în zonă.

Principii calvini ai Transilvaniei au susţinut interesele Bisericii Reformate nu doar din considerente politice, ci şi din convingere. Presiunile oficiale de reformare a Bisericii Ortodoxe din Transilvania s-au făcut simţite începând cu a doua jumătate a secolului al XVI-lea, dar au devenit mai puternice în timpul lui Gabriel Bethlen (1613-1629), care a condiţionat recunoaşterea mitropolitului ortodox de subordonarea faţă de superintendentul calvin şi de introducerea limbii române în slujbele bisericeşti, pe baza unor texte biblice româneşti. Încă din 1570 clericii unguri reformaţi fuseseră obligaţi să posede o Biblie, iar primul Nou Testament în maghiară fusese publicat din 1541, de către un fost student al lui Melanchton. Cu sprijinul liderilor bisericeşti reformaţi şi al familiei Rákóczy au fost publicate mai multe cărţi în limba română, între care şi Noul Testament. Acest act apare aşadar ca o acţiune menită să faciliteze reforma în Transilvania.

IDEI CALVINISTE ÎN PRIMUL NOU TESTAMENT ROMÂNESC

Rezumatele care precedă fiecare capitol din Noul Testament sunt preluate dintr-o ediţie latină publicată de Théodore de Béze, conducătorul spiritual al comunităţii reformate de la Geneva după moartea lui Jean Calvin. În afara celor două predoslovii de la început, Noul Testament mai conţinea încă 23 de texte introductive, susceptibile de a conţine indicii despre orientarea teologică a realizatorilor. O analiză atentă scoate la iveală trăsături care ar putea sugera o influenţă sau orientare reformată.

Ca exemple putem menţiona: dialogul polemic cu Luther; definiţia credinţei ca „mână a sufletului”, specifică teologiei reformate şi puritane; accentul pus pe „îndreptarea” [îndreptăţirea] din credinţă, fără fapte bune, acestea fiind o consecinţă a credinţei; accentuarea primatului Scripturii în interpretare, adică o reliefare a rolului de etalon al Scripturii, etalon la care clerul trebuie să revină mereu, şi în final atacurile faţă de „papişti” şi faţă de cei mai temuţi dintre ei, „jeţuviţii” (iezuiţii), conduse în maniera polemicilor anticatolice şi tipic reformate.

Aceste argumente şi altele susţin ipoteza că introducerile la primul Noul Testament în limba română (Alba Iulia, 1648) au fost întocmite de unul sau mai mulţi buni cunoscători ai teologiei reformate, angajaţi pe linie calvină.

Tetraevanghelul românesc tipărit de Coresi la Braşov

Pagina de titlu a Noului Testament de la Bălgrad

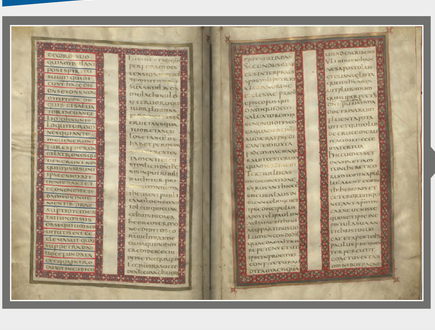

Codex Aureus: Cel mai faimos manuscris medieval occidental este un fragment de evangheliar scris integral cu cerneală de aur pe pergament, aflat în colectia Bibliotecii Naţionale a României.

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

PRIMA BIBLIE ROMÂNEASCĂ

Biblia de la Bucureşti (1688) este prima ediţie integrală a Scripturii în limba română. Prin comparaţie cu versiunile din alte limbi europene, ea apare târziu, dar stârneşte aprecieri entuziaste. S-a spus despre ea că este un „monument literar fără pereche" (Iorga), „sinteza tuturor sforţărilor îndeplinite de cărturarii români în cele mai vitrege împrejurări, timp de trei veacuri, în toate Ţările Româneşti" (Cartojan) sau că „este pentru limba română ceea ce este pentru cea germană Biblia lui Martin Luther" (Călinescu). În schimb, cercetătorii care au lucrat îndeaproape cu textul şi manuscrisele înrudite cu ea sunt mai rezervaţi în evaluări.

Multă vreme s-a considerat că traducătorii acestei versiuni au fost fraţii Greceanu, dar cercetări mai recente au scos la iveală o istorie mult mai complexă. Vechiul Testament fusese tradus de spătarul Nicolae Milescu, în timpul şederii sale la Constantinopol, ca reprezentant diplomatic al domnitorului muntean Grigore Ghica. Baza textuală a traducerii lui Milescu a fost Septuaginta publicată la Frankfurt în 1597. Textul ieşit de sub pana spătarului Milescu trebuie să fie ajuns în Moldova prin 1665, fiind revizuit de Dosoftei şi colaboratorii lui în următorii cinci ani, apoi adus în Muntenia de episcopul Mitrofan. După acest manuscris a fost copiat aşa-numitul Manuscris 45 de la Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române.

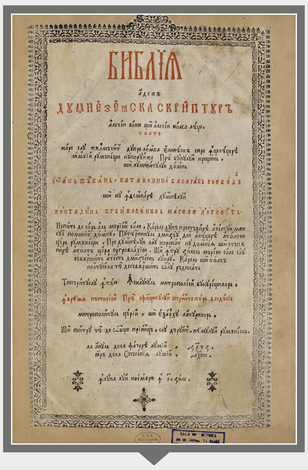

Biblia 1688

În privinţa textului neotestamentar, se susţine îndeobşte că editorii Bibliei 1688 au valorificat Noul Testament 1648, dar este posibil ca ei să se fi servit şi de o traducere deja existentă, publicată în 1682.

BIBLIA
adecă
DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
A VECHIULUI ŞI NOULUI TESTAMENT
Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui
ŞERBAN VODA CANTACUZINO
Domnul Ţării Româneşti
Retipărită după 300 de ani în facsimil
şi transcriere
cu aprobarea Sfântului Sinod,
această ediţie văzând acum, din nou lumina tiparului
cu binecuvântarea
Prea Fericitului Părinte
TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREŞTI - 1997

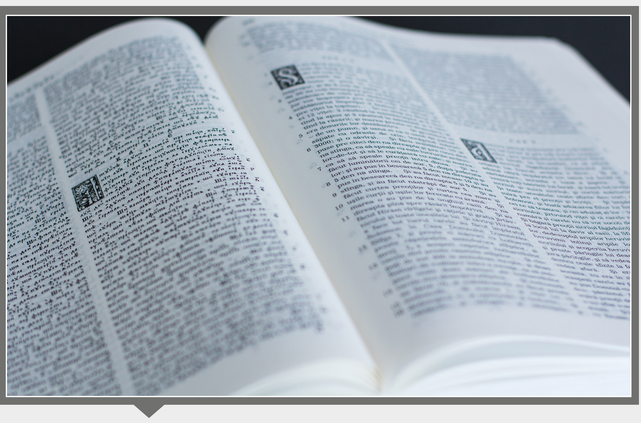

Biblia 1688
(editie jubiliară, interior)

POVESTEA DIN SPATELE CĂRŢII

Biblia 1688 are o mare importanţă cultural-religioasă, dar publicarea ei reflectă şi o dimensiune politică. Tipărirea ei n-a urmărit atât umplerea unui gol în literatura religioasă munteană sau recuperarea unui decalaj teologic şi cultural, cât mai ales promovarea ambiţiilor imperiale ale finanţatorului – Şerban Cantacuzino (1678–1688). Cu un an înaintea apariţiei Bibliei, domnitorul muntean tipărise la Veneţia o Septuaginta, menită să-l recomande în ochii elitei greceşti drept un veritabil protector regional al creştinismului. Ediţia românească de la 1688 trebuia să sporească prestigiul domnitorului muntean în ţinuturile vorbitoare de limbă română. În esenţă, în calitate de potenţial candidat la tronul Bizanţului, în eventualitatea unei restaurări a acestuia, principele muntean a desfăşurat o abilă politică pe plan intern şi internaţional. Însă la o lună după tipărirea întregii ediţii, Şerban Cantacuzino murea în condiţii suspecte, fiind urmat la tron de Constantin Brâncoveanu (nepotul său). Dat fiind că o parte din exemplarele tipărite ale Bibliei nu fuseseră încă legate, Brâncoveanu a revendicat şi el o parte din meritul tipăririi Bibliei. Deşi găsise ediţia tipărită integral (câteva exemplare fuseseră deja legate şi distribuite), noua foaie de titlu îl menţionează pe el ca acela care a suportat cheltuiala finală a tipăririi. De altfel, toate celelalte detalii din pagina de titlu fac din ea un veritabil manifest politic.

Probabil valoarea Bibliei 1688 ar fi fost mult mai mare dacă, în graba de a o vedea publicată în condiţiile deteriorării rapide a stării de sănătate a domnitorului, cei implicaţi în actul decizional n-ar fi sacrificat aparatul de note care a însoţit traducerea în manuscris. Faptul în sine a avut repercusiuni negative asupra calităţii: editorii au renunţat la erată şi la elementele de ornamentaţie care însoţesc de regulă tipăriturile din epocă.

ŞTIAŢI CĂ?
În ultimele decenii, Biblia 1688 a cunoscut mai multe retipăriri, astfel că ea poate fi cumpărată şi citită în zilele noastre.

Deşi volumul era masiv, cu scoarţe de lemn îmbrăcate în piele, iar tiparul era în culorile negru şi roşu, sub aspect grafic, Biblia 1688 este cea mai sărăcăcioasă dintre lucrările tipărite sub patronajul lui Şerban Cantacuzino.

Textul veterotestamentar al primei Biblii ortodoxe integrale conţine, în mod neaşteptat, şi o carte apocrifă – *Despre raţiunea dominantă*, titlu care nu apare astăzi în Bibliile ortodoxe contemporane.

Dincolo de elogiile şi criticile care i-au fost aduse, de scopurile politice şi diplomatice cărora le-a fost subordonată, ediţia din 1688 a Bibliei reprezintă atingerea unui prag important pentru spiritualitatea şi cultura Ţărilor Române. De fapt, atunci s-a „altoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc".

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

MAMA BIBLIILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

BIBLIA DE LA BLAJ (1795)

În decurs de un secol, exemplarele Bibliei 1688 s-au împuţinat atât de mult, încât şi pentru preoţi erau o raritate. Astfel s-a realizat într-un context greco-catolic Biblia de la Blaj (Biblia lui Micu), care a exercitat o influenţă considerabilă asupra tradiţiei biblice româneşti, fiind versiunea biblică românească cea mai longevivă, din perspectiva retipăririi în ediţii revizuite.

Opera lui Samuil Micu, realizată în intervalul 1783-1793, s-a bucurat de o lungă şi întortocheată posteritate. Ea este considerată „mama" Bibliilor româneşti moderne, deoarece a fost reeditată cu sumare adaptări de către autorităţile ortodoxe în secolul al XIX-lea (ediţia de la Sankt Petersburg, 1819; ediţia Filotei, Buzău, 1854-1856; ediţia Şaguna, Sibiu, 1856-1858). Chiar şi versiunea sinodală din 1914 se situează în prelungirea ediţiei blăjene, dar la o distanţă mai mare.

Dacă în secolul al XIX-lea se ştia bine că textul de la Blaj a fost retipărit succesiv la Sankt Petersburg, Buzău şi Sibiu, în secolul următor informaţia pare să fi căzut în uitare. Prefeţele Bibliilor ulterioare omit de regulă contribuţia lui Samuil Micu, deşi amintesc despre „una şi aceeaşi Biblie", fără să o menţioneze explicit. Publicarea Scripturii, deşi în aparenţă un fapt de ordin spiritual, are adesea importante implicaţii în planul politicii bisericeşti sau al celei laice.

„Noi, Românii, filii ai Bisericei Răsăritului n-avem de mai mult de doi seculi decât Biblia dată din Vatican."

I.H. Rădulescu despre Biblia de la Blaj (1795), faţă de care traducătorul pare să nutrească o mare aversiune.

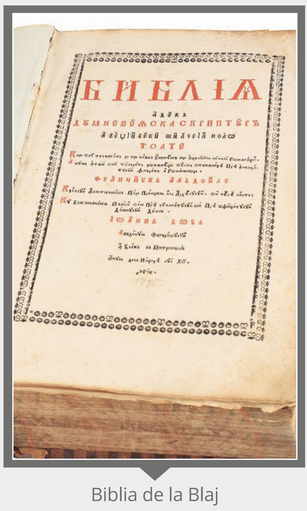

Biblia de la Blaj

NOUL TESTAMENT DE LA SMIRNA (1838)

Benjamin Barker, agent al Societăţii Biblice în Principate, îi cunoaşte în 1834 la Constantinopol pe Mihail Sturdza şi Alexandru D. Ghica, proaspăt recunoscuţi ca domni de către Înalta Poartă. Cei doi s-au arătat interesaţi ca Barker să inspecteze şcolile româneşti. În câteva zile, agentul Societăţii Biblice a dat curs invitaţiei, cu gândul de a evalua totodată situaţia Scripturii în Principate. Din Bucureşti, avea să raporteze Societăţii că Alexandru Ghica fusese favorabil, iar E. Blutte, consulul britanic, îi dăduse asigurări că, odată obţinută permisiunea domnitorului, opinia clericilor era mai puţin importantă. Domnul moldovean Mihail Sturdza i-a pus în vedere lui Barker că întreprinderea are nevoie de avizul mitropolitului Veniamin Costachi, cu care a avut o întâlnire „extrem de favorabilă". Întors în capitala Ţării Româneşti, s-a întâlnit cu Barbu Ştirbei, ministrul cultelor, şi Petrache Poenaru, ambii susţinători ai viziunii Societăţii de a îmbunătăţi moravurile societăţii cu ajutorul Scripturii.

Dat fiind că la vremea respectivă Barker făcea pregătiri pentru tipărirea unui Nou Testament bulgar la Smirna, a ajuns la concluzia că ar fi mai avantajos să publice şi ediţia în limba română în aceeaşi tipografie. În consecinţă, în august 1835 a făcut o nouă vizită la Bucureşti, întâlnindu-se din nou cu Poenaru, Ştirbei şi arhiepiscopii ortodocşi. Aceştia i-au dat ediţia care urma să fie retipărită şi astfel Barker s-a reîntors la Smirna pentru a dispune începerea lucrului. Noul Testament a ieşit de sub tipar în 1838. În Ţara Românească, noua ediţie s-a bucurat de o bună primire, fiind oferită ca premiu elevilor de la „Sf. Sava", de însuşi domnul ţării. În Moldova situaţia a fost complet diferită. În ciuda aparenţelor, mitropolitul Veniamin Costachi avea să se arate foarte refractar la ideea de a tipări şi distribui Scriptura în rândul oamenilor simpli, pe care nu-i considera suficient de luminaţi pentru a o citi. În plus, fusese îndemnat de patriarhia din Constantinopol să refuze publicaţiile Societăţii.

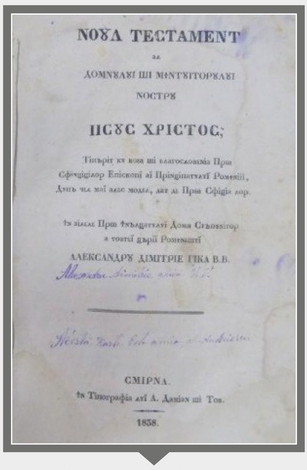

Noul Testament de la Smirna

„Arareori se găseşte fie Vechiul, fie Noul Testament în mâinile clerului, căci foarte puţini posedă vreunul din cele două şi abia unul dintr-o mie din oamenii de rând îl posedă. Poate că aceasta va fi un motiv de mirare, dar este un fapt."

Scrisoarea lui W.H. Thierry, tipograf şi librar din Sibiu către Societatea Biblică din Londra, datată 25 feb. 1826

Societatea Biblică din Londra, o asociaţie creştină neconfesională, circa 1890

BIBLIA SINODALĂ 1914

Biblia publicată în 1914 îşi justifică pe deplin atributul de „sinodală", deoarece pregătirea pentru tipar a textului a fost realizată de mai mulţi membri ai Sfântului Sinod al BOR. Totuşi, iniţiativa tipăririi ei n-a aparţinut Sinodului, ci Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii (condus pe atunci de Spiru Haret), care în aug. 1908, prin adresa 25.350, le comunica ierarhilor BOR că în bugetul pe anul respectiv este prevăzută şi suma de zece mii de lei pentru retipărirea Bibliei.

Normele de ortografie şi punctuaţie au fost stabilite de către Academia Română. Biblia Sinodală din 1914 este ultima „descendentă" a Bibliei lui Samuil Micu, dar n-ar fi exagerat să spunem că în urma procesului de revizuire s-a distanţat de Biblia de la Blaj mai mult decât au făcut-o celelalte ediţii-fiice. Totodată, Biblia 1914 este ultima ediţie oficială care urmează în mod consecvent textul Septuagintei, deşi editorii nu precizează alte informaţii despre acesta. Versiunile ulterioare (sinodale sau nu) au valorificat alături de Septuaginta şi textul masoretic ebraic.

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

ARDELENII, CEI DINTÂI REFORMATORI EUROPENI ÎN PRIVINŢA LIBERTĂŢII RELIGIOASE

Sub influenţa învăţăturilor biblice, principiul libertăţii religioase, recunoscut astăzi ca drept fundamental al omului, a fost adoptat pentru prima dată în lume în Transilvania, de către Dieta Transilvaniei, organul legislativ al principatului, întrunită la Cluj, în anul 1543.

Au existat mai multe etape în dezvoltarea acestui principiu al libertăţii religioase:

„Ca toţi să rămână în credinţa primită de la Dumnezeu, fără a se conturba reciproc...”
(prevederi stipulate în anul 1543)

„Ca toţi să ţină religia pe care o vor, cu ceremoniile noi sau vechi; în materie de credinţă fiind liberi să creadă cum vor, dar fără vătămarea cuiva...”
(principiu mult îmbunătăţit din punct de vedere legislativ de către Dieta de la Turda în 1557)

„...că anume predicatorii să vestească Evanghelia pretutindeni, fiecare după înţelegerea sa, iar comuna, dacă vrea să o primească, e bine, dar dacă nu: nimeni să nu-i silească, dacă sufletul lor nu e liniştit; ea (comuna) să poată aparţine de predicatorul a cărui învăţătură îi place. Pentru aceasta nimeni dintre superintendenţi, nici alţii, să nu poată a-i jigni pe predicatori pentru religie, nimeni să nu fie batjocorit, conform constituţiilor anterioare. Nu este permis nimănui ca să amenınţe pe cineva cu închisoarea sau cu privaţiunea de la locul lui, pentru învăţăturile acestuia; căci credinţa este darul lui Dumnezeu, vine din auzite, iar auzirea vine prin Cuvântul lui Dumnezeu.”
(Dieta de la Turda, 1568)

Pe baza acestui principiu asistăm la recunoaşterea oficială a religiei evanghelice lutherane (1550), reformate-calvine (1564), unitariene (1568), în timpul principelui Ioan Sigismund Zápolya.

BIBLIA ŞI REFORMATORII SABATARIENI SECUI

În acest context, amintim o ramură creştină de amploare care s-a născut din respect faţă de Biblie. Ca urmare a pătrunderii ideilor Reformei protestante în principatul Transilvaniei, sabatarienii devin a patra grupare religioasă apărută în secolul al XVI-lea, dar care nu a mai ajuns să fie recunoscută oficial, din cauza situaţiei politice a vremii. La baza acestei mişcări religioase a stat un om care a început să studieze Biblia. Această persoană avea o poziţie socială aparte, era un latifundiar pe nume András Eőssi (latinizat Andreas Eossi), considerat la vremea respectivă cel mai bogat om, după principe, din Transilvania. După terminarea studiilor la Universitatea din Padova s-a întors acasă, în mediul cultural transilvănean, în care pătrunseseră deja ideile Reformei protestante, dar şi alte idei renascentiste.

În Transilvania, Mathias Vehe Glirius, un savant în limbile biblice, a adus ideea despre Sabat, în lucrarea *Mattaniah*. András Eőssi a început să citească Biblia şi, spre suprinderea lui, a descoperit obligativitatea păzirii poruncilor şi în mod special a observat nevoia păzirii şi sfinţirii Sabatului zilei a şaptea a săptămânii, ca zi de închinare. Pentru el acest fapt era o noutate, însă a continuat să studieze Biblia şi şi-a anunţat prietenii de noua lui descoperire. Astfel, dezbaterile biblice făcute de el şi prietenii săi au condus la mişcarea religioasă sabatariană. Prietenii lui erau oameni aleşi, crema intelectuală a Transilvaniei: universitari, generali, judecători, scriitori, artişti, oameni din înalta societate transilvăneană şi au fost primii care au aderat la ideile lui, constituind nucleul primilor sabatarieni. În jurul anului 1580 erau deja grupuri organizate de sabatarieni, iar în 50 de ani au ajuns la aproximativ 25000 de credincioşi. Dogmaticianul sabatarienilor a fost diplomatul Simion Péchi, cancelar al Transilvaniei (1613-1620).

Despre existenţa creştinilor „sâmbătari”, sau „sabatarieni”, pe meleagurile româneşti şi în mod special transilvănene, scria şi cronicarul Grigore Ureche, vorbind despre „sombotaşi”, sau Mihail Kogălniceanu, care vorbea despre creştinii „sâmbătaşi”.

Sabatarianismul, în ciuda diverselor valuri de persecuţii care s-au abătut asupra lui, a supravieţuit timp de 400 de ani (1580-1980) în regiunile muntoase ale Transilvaniei, printre secui. În anul 1868, sabatarienii au trecut la credinţa iudaică, cu o mică excepţie, grupul lui Sállos, care a rămas să ducă mai departe valorile dogmatice ale sabatarienilor pentru încă mai bine de 100 de ani. În vara anului 1944, mulţi sabatarieni au fost duşi cu forţa de către nazişti în lagărele de concentrare, unde şi-au găsit sfârşitul, iar ultimii lor reprezentanţi, care au scăpat de lagăr, au trăit până prin anii 1980-1990, după care s-au stins cu totul.

Document din 29 decembrie 1592 în care Sigismund Báthori de Somlyó, voievodul Transilvaniei, porunceşte autorităţilor laice ale oraşului şi districtului Bistriţa să respecte ziua de sâmbătă ca zi în care nu se lucrează (imagine şi informatii preluate de pe www.arhivamedievală.ro)

„Toţi să ţină religia pe care o vor (...), fiind liberi să creadă cum vor, dar fără vătămarea cuiva...”

Dieta de la Turda, 1557

„Simbolul toleranţei între religii”, un monument comemorativ al sabatarienilor din Bezidu Nou, Mureş.

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

VERSIUNEA CORNILESCU - CEA MAI CITITĂ TRADUCERE A SFINTELOR SCRIPTURI

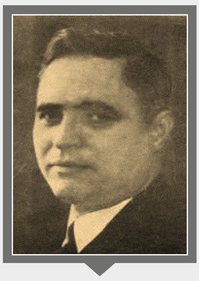

Dumitru Cornilescu

Biblia, traducerea Dumitru Cornilescu, ediția 1921

Biblia, traducerea Dumitru Cornilescu, ediția 1924

De la prima traducere până astăzi, Biblia Cornilescu şi ediţiile sale de Noul Testament cu Psalmii au fost tipărite în circa 10 milioane de exemplare.

CEA MAI LIBERĂ TRADUCERE

Înainte de a începe să lucreze la traducerea Bibliei, Dumitru Cornilescu s-a remarcat ca traducător al unor articole şi cărţi teologice destinate publicului larg. Ca student la seminar, a tradus materiale religioase care au fost publicate în reviste teologice româneşti. Importanţa acordată Bibliei în scrierile protestante cu care a intrat în contact l-a motivat pe Cornilescu să-şi dorească să facă el însuşi o traducere a Scripturii, ceea ce reuşit cu sprijinul ferm al prinţesei Ralu Callimachi.

La vârsta de 25 de ani, Dumitru Cornilescu a fost hirotonit călugăr al mănăstirii Dobrovăţ, în Eparhia Huşilor (ierodiacon sau diacon în a doua treaptă a preoţiei, adică monah preot cu atribuţii exclusiv în mănăstire). Astfel, s-a dedicat operei de traducere.

În timp ce tălmăcea Scriptura ca să fie înţeleasă de oamenii de rând, se pare că a ajuns să nutrească anumite convingeri evanghelice. Versiunea lui iniţială s-a publicat în 1921 şi conţinea inovaţii radicale, folosind mai multe parafraze decât oricare alt translator înaintea lui sau după el.

Iniţial, Biblia Cornilescu s-a bucurat de popularitate, mai ales în cercul credincioşilor de la Biserica „Sf. Ştefan" (Cuibul cu Barză) din Bucureşti, şi a continuat să câştige noi adepţi între cei care considerau necesară înnoirea limbajului biblic. Deşi neacceptată în Biserica Ortodoxă, versiunea lui a fost recenzată în revistele bisericeşti.

Comunităţile baptiste şi adventiste i s-au arătat ostile, dar a primit sprijinul lui Tudor Popescu, preot în biserica unde Cornilescu fusese odinioară cântăreţ. Din această colaborare s-a înfiripat mişcarea Creştinii după Scriptură, o reformă pur românească, născută în sânul ortodoxiei din capitală. Dumitru Cornilescu şi Tudor Popescu au fost fondatorii unei reforme autohtone, singura de acest fel din istoria cunoscută a românilor ortodocşi. Până astăzi, Biserica Evanghelică Română practică o credinţă cu influenţe protestante.

SPRIJINUL SOCIETĂŢII BIBLICE BRITANICE

În 1924, Dumitru Cornilescu s-a conformat politicii editoriale a Societăţii Biblice Britanice, ale cărei standarde le-a aplicat pentru revizuirea traducerii sale independente.

În consecinţă, noua ediţie din 1924 avea textul modificat, iar numele traducătorului nu apărea menţionat. Lucrarea a fost apreciată de public pentru fluenţa limbajului şi a transmis o pozitivă undă de şoc în societatea românească. Totuşi, Sinodul BOR a condamnat-o oficial şi a interzis folosirea ei, atât laicilor, cât şi clericilor. Cu un an în urmă, Cornilescu devenise *persona non grata* şi a plecat din ţară, fără a mai reveni vreodată. Ulterior a devenit preşedinte de onoare pe viaţă al Societăţii Biblice Britanice şi a fost supranumit „Luther al românilor".

TEXTUS RECEPTUS PENTRU NEOPROTESTANŢI

După 1924, versiunea Cornilescu avea să fie retipărită în cantităţi impresionate pentru vremea respectivă. Acest fenomen n-a trecut neobservat de autorităţile bisericeşti ale vremii, care, alarmate de succesul neaşteptat, au făcut demersuri pe lângă guvern în vederea emiterii unui ordin care să le interzică distribuitorilor SBB să vândă Biblia la sate. Ordinul a fost emis pe 22 martie 1933, ministru de interne fiind pe atunci G. Mironescu. În apărarea Societăţii Biblice, J.W.Wiles a cerut o audienţă la ministrul Nicolae Titulescu. Wiles a arătat că SBB nu acceptă traduceri tendenţioase, Cornilescu folosind soluţia aplicată de sinodul rusesc pentru traducerea cuvântului *prezbiter*. Ca urmare a întrevederii, ordinul a fost anulat.

În deceniile următoare, influenţa acestei versiuni a continuat să crească, deoarece textul a continuat să fie tipărit, fiind multiplicat mai ales în interiorul comunităţilor neoprotestante din România, care s-au dezvoltat numeric în timpul comunismului. De altfel, îngrădirea de către regim a domeniului studiilor biblice şi a traducerilor a făcut ca versiunea Cornilescu 1924 să nu aibă concurenţă în comunităţile evanghelice, devenind în timp un adevărat *textus receptus* al acestora. Distribuirea acestei Biblii s-a făcut în bună măsură clandestin.

Singura tipărire permisă în ţară de regimul comunist (în circa 5.000 de exemplare) a avut loc în 1987, în urma demersurilor făcute de pastorii baptişti Mihai Huşan (preşedintele Uniunii Baptiste la acea vreme) şi Vasile Talpoş (secretarul general), care s-au deplasat la Londra şi au procurat filmul acestei Biblii de la Societatea Biblică Britanică. Tiparul s-a executat chiar în Tipografia Institutului Biblic şi de Misiune al BOR.

Cea mai recentă traducere protestantă (NTR) nu reprezintă o alternativă pentru versiunea Cornilescu, care probabil îşi va pierde utilizatorii doar gradual, în următoarele decade.

Mormântul lui Dumitru Cornilescu

BIBLIA ŞI REFORMA 500+

SOCIETATEA BIBLICĂ INTERCONFESIONALĂ DIN ROMÂNIA (SBIR)

SBIR a fost înfiinţată în anul 1992 şi este membră a Societăţilor Biblice Unite (SBU), alături de 147 de societăţi biblice naţionale din întreaga lume.

Biserici membre ale SBIR (în ordine alfabetică):
1. Arhiepiscopia Bisericii Armene din România
2. Biserica Evanghelică Lutherană C.A
3. Biserica Evanghelică Lutherană din România
4. Biserica Ortodoxă Română
5. Biserica Penticostală
6. Biserica Unitariană din Transilvania
7. Convenţia Bisericilor Baptiste Maghiare din România
8. Eparhia Reformată de pe lângă Piatra Craiului
9. Episcopia Reformată din Ardeal
10. Uniunea Bisericilor Baptiste din România
11. Uniunea de Conferinţe a Bisericii Adventiste de Ziua a Şaptea

OBIECTUL DE ACTIVITATE

SBIR are ca obiect principal traducerea, editarea, tipărirea şi difuzarea Sfintei Scripturi şi a diferitelor materiale biblice în format tipărit şi multimedia în interesul şi folosul tuturor bisericilor din România, în limbile credincioşilor acestora.
SBIR este o organizaţie creştină interconfesională. Ea slujeşte toate bisericile din România în scopul răspândirii Bibliei în cadrul acestor biserici. Nu publică şi nu promovează, sub nicio formă, puncte de vedere având caracter confesional.
SBIR derulează de asemenea proiecte sociale integrate, care vizează dezvoltarea personală şi spirituală a tinerilor şi a persoanelor adulte, precum şi a grupurilor vulnerabile, pentru o mai bună integrare în societate. Aceste proiecte se desfăşoară în grădiniţe, licee şi universităţi, centre pentru copii şi bătrâni, spitale şi penitenciare.

Ediţii ştiinţifice

EDIŢII ŞTIINŢIFICE

Societatea Biblică din Germania oferă societăţilor biblice naţionale ediţii ştiinţifice pentru sprijinirea studiului biblic în limbile originale, în cadrul institutelor teologice.

ACTIVITATEA DE TRADUCERE

Primul proiect al Societăţii a fost traducerea Noului Testament Interconfesional, la care au participat doi teologi ortodocşi, doi teologi catolici şi doi teologi de tradiţie neoprotestantă. Acest proiect s-a încheiat în anul 2009. În anul 2013 s-a realizat ediţia bilingvă a Noului Testament german-român. Textul în limba germană este cel al Bibliei în traducerea lui Martin Luther, iar în limba română – al Noului Testament Interconfesional.
Începând cu anul 2015, un proiect important al SBIR este revizuirea Bibliei Cornilescu, la care participă o echipă formată din 9 revizori, aparţinând cultelor care utilizează această traducere. În anul 2016 a apărut o ediţie-pilot a acestei revizuiri, cuprinzând 4 cărţi din Biblie: Geneza, Marcu, Ioan şi Romani. SBIR realizează Biblii şi materiale biblice pentru copii şi tineri, care sunt bază de lucru şi în cadrul proiectelor derulate în grădiniţe, şcoli şi universităţi.

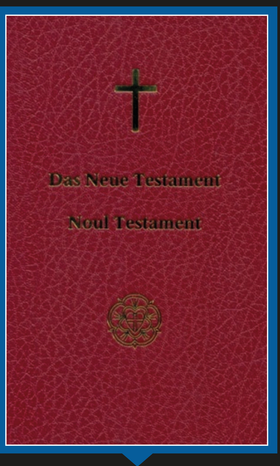

Noul Testament bilingv german-român

Ediţie – pilot a Bibliei Cornilescu Revizuită

SOCIETATEA BIBLICĂ INTERCONFESIONALĂ DIN ROMANIA